

Biện pháp quản lý văn hóa nhà trường các trường tiểu học ở huyện Phụng Hiệp, tỉnh Hậu Giang

Hồ Văn Thống*, Võ Minh Luân**

*Trường Đại học Đồng Tháp

**Trường Tiểu học, huyện Phụng Hiệp, tỉnh Hậu Giang

Received: 13/8/2024; Accepted: 19/8/2024; Published: 27/8/2024

Abstract: “The school culture is considered a system of values, encompassing both material and spiritual values. This article analyzes the strengths, limitations, and identifies the causes of these limitations in the process of assessing the current state of school culture management in primary schools in Phụng Hiệp district, Hậu Giang province. From there, it proposes measures for managing and promoting the development of school culture in primary schools in Phụng Hiệp district, Hậu Giang province.”

Keywords: Culture, school, school culture management

1. Đặt vấn đề

Quản lý tốt văn hóa nhà trường (VHNT) góp phần thực hiện tốt cuộc vận động “*Xây dựng trường học thân thiện, học sinh (HS) tích cực*” mà Bộ Giáo dục & Đào tạo (GD&ĐT) đã đề ra. Có thể nói, VHNT đã được hình thành và xây dựng tại các trường tiểu học (TTH). Tại huyện Phụng Hiệp, tỉnh Hậu Giang, VHNT đã góp phần giúp môi trường giáo dục ngày càng phát triển tốt đẹp với những giá trị được bảo vệ, ứng xử giữa cấp trên - cấp dưới, giữa đồng nghiệp, giữa thầy - trò, giữa học trò với nhau... ngày càng bền chặt, gần gũi... Hơn nữa, VHNT còn giúp bản thân giáo viên (GV) luôn tự phấn đấu, tự rèn luyện để trở thành tấm gương cho HS noi theo. Tuy nhiên, trong bối cảnh hội nhập, việc giao lưu văn hóa diễn ra mọi lúc, mọi nơi với nhiều hình thức khác nhau ảnh hưởng rất nhiều đến việc định hình các giá trị văn hóa tại các nhà trường, ứng xử của người thầy, ứng xử của người trò không còn là vấn đề riêng tư của thầy - trò mà là mối quan tâm của cả xã hội. Vì vậy, cần tiếp tục duy trì và phát triển VHNT ở các TTH tại huyện Phụng Hiệp và các TTH tỉnh Hậu Giang, qua đó tìm ra các vướng mắc cần được khắc phục, đề xuất các biện pháp phù hợp với điều kiện của địa phương.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Văn hóa nhà trường, quản lý văn hoá nhà TTH

2.1.1. Văn hóa nhà trường tiểu học

VHNT TH liên quan đến toàn bộ đời sống vật chất, tinh thần của một TTH. Những giá trị vật chất và tinh thần đó được xem là tốt đẹp và được các thành viên trong nhà trường chấp nhận.

VHNT TH là tập hợp các chuẩn mực, các giá trị,

niềm tin và hành vi ứng xử... đặc trưng của một TTH và tác động đến toàn bộ đời sống vật chất và tinh thần của nhà trường.

Các thành viên nhà trường bao gồm: cán bộ quản lý, GV, nhân viên và HS. Trong quá trình cùng hướng tới mục tiêu giáo dục của nhà trường cấp tiểu học, mỗi lực lượng, bộ phận trong nhà trường đảm nhiệm một nhiệm vụ khác nhau nhưng quan hệ mật thiết với nhau. Mối quan hệ biện chứng đó đã tạo nên hệ thống giá trị, niềm tin, chuẩn mực, thói quen và truyền thống của TTH.

2.1.2. Quản lý văn hoá nhà trường TH

Theo Edgar H. Schein (2004), khẳng định văn hoá tổ chức/VHNT được xây dựng thông qua các quá trình học hỏi tương tác. Có nghĩa là một tổ chức muốn xây dựng một nền văn hóa chung, mạnh thì các thành viên của tổ chức phải có cơ hội học tập kinh nghiệm chung (Edgar H. Schein, 2004).

VHNT là một nội dung của quản lý nhà trường mà mỗi cán bộ quản lý phải thực hiện. Quản lý nhà trường gắn với mục đích đạt được hiệu quả của từng hoạt động, vậy quản lý VHNT cũng được hiểu một cách đơn giản là quản lý để đạt được hiệu quả trong VHNT. Nhưng nhìn một cách biện chứng thì VHNT lại có trong tất cả các hoạt động quản lý (HQQL) nhà trường. Vì vậy, quản lý văn hóa ở nhà trường vừa là yêu cầu, vừa là mục tiêu của mỗi nhà trường.

Từ đây có thể hiểu rằng, quản lý VHNT là quá trình tác động có ý thức, có định hướng lên tất cả các thành tố tham gia vào quá trình tác động của chủ thể quản lý tới đối tượng quản lý, nhằm đưa ra các hoạt động VHNT cụ thể để đạt được kết quả mong muốn một cách hiệu quả, góp phần nâng cao chất lượng

giáo dục và đào tạo trong nhà trường.

Quản lý VHNT gắn với điều kiện cụ thể của mỗi một nhà trường nhưng nhìn chung nó sẽ bao gồm các vấn đề lớn cần tập trung đó là xây dựng nền VH đạo đức xã hội chủ nghĩa trong trường học. Tích cực xây dựng môi trường học an toàn, thân thiện, cảnh quan hiện đại, mối quan hệ tốt đẹp, thương hiệu và giá trị đạo đức của nhà trường.

Theo cách tiếp cận chức năng quản lý thì quản lý VHNT là một quá trình bao gồm các hoạt động lập kế hoạch, tổ chức, chỉ đạo, kiểm tra, đánh giá và đảm bảo các điều kiện cần thiết để xây dựng VHNT đạt hiệu quả.

Vì thế, có thể nói quản lý VHNT là một quá trình tác động có hướng đích của chủ thể quản lý nhà trường đến khách thể thuộc về yếu tố VHNT thông qua các biện pháp quản lý phù hợp nhằm đưa hoạt động VHNT đạt được kết quả cao nhất, đồng thời góp phần nâng cao chất lượng đào tạo, giáo dục trong nhà trường.

2.2. Đánh giá chung về thực trạng quản lý VHNT

2.2.1. Ưu điểm

- Về nhận thức tầm quan trọng của việc quản lý VHNT TH, thì đội ngũ CBQL, GV các trường tiểu học đều đồng ý việc quản lý VHNT tiểu học rất quan trọng, góp phần tạo nên phong cách dạy và học, từ đó chất lượng giáo dục của nhà trường sẽ được nâng lên;

- Về HĐQT VHNT ở các trường tiểu học ở huyện Phụng Hiệp, tỉnh Hậu Giang, các trường đã làm tốt về một số vấn đề như: Xây dựng logo, biểu tượng; Xây dựng khẩu hiệu, phương châm làm việc; Xây dựng kiến trúc nhà trường tiểu học; Xây dựng không gian, cảnh quan quanh trường; Thiết kế trang phục của giáo viên và học sinh; Xây dựng mục tiêu, tầm nhìn nhà trường; Xây dựng hệ giá trị của nhà trường. Trong đó, các nội dung được đội ngũ đánh giá là phù hợp và nếu thực hiện tốt các nội dung này thì việc quản lý VHNT sẽ đạt được kết quả như mong muốn;

2.2.2. Hạn chế

- Nhiều lãnh đạo nhà trường có thể chưa có tầm nhìn chiến lược rõ ràng về việc quản lý VHNT. Điều này dẫn đến việc thiếu định hướng và kế hoạch cụ thể.

- Một số GV có trình độ chuyên môn và kỹ năng sư phạm chưa đáp ứng được yêu cầu, ảnh hưởng đến chất lượng giảng dạy và việc truyền đạt giá trị văn hóa.

- Một số phụ huynh và cộng đồng chưa nhận thức rõ ràng về tầm quan trọng của việc quản lý VHNT, dẫn đến sự thiếu quan tâm và tham gia.

- Nhiều TTH ở huyện Phụng Hiệp có ngân sách hạn chế, không đủ để triển khai các hoạt động bồi dưỡng và quản lý VHNT.

- Các chính sách hỗ trợ từ chính quyền địa phương có thể chưa đủ cụ thể và rõ ràng để hỗ trợ nhà trường trong việc quản lý văn hóa.

- Nhiều trường học chưa có các mối quan hệ hợp tác với các doanh nghiệp và tổ chức xã hội, dẫn đến việc khó khăn trong việc huy động tài chính và các nguồn lực khác.

- Một số phong tục, tập quán văn hóa địa phương có thể không hỗ trợ hoặc thậm chí gây khó khăn cho việc quản lý VHNT hiện đại.

2.2.3. Nguyên nhân của những hạn chế

- Nội dung quản lý VHNT chưa được cụ thể hóa, kế hoạch đề ra chưa rõ ràng dẫn đến khi bắt tay vào thực hiện còn gặp nhiều khó khăn, lúng túng, hiệu quả đạt được không cao.

- Nhà trường chưa có những buổi tập huấn, buổi nói chuyện về VH để cho CBGV, HS nhận thức được khái niệm về VHNT, những công việc cần phải làm và những việc làm thiết thực để cho VHNT luôn trong sạch.

- Việc thực hiện chức năng quản lý của BGH nhà trường trong công tác quản lý VHNT chưa cao.

- Công tác kiểm tra, đánh giá chưa chặt chẽ và không thường xuyên.

- Công tác động viên, kích thích HĐQT VHNT của người lãnh đạo còn có những điểm hạn chế.

- Song điều quan trọng nhất vẫn là sự tự giác, nỗ lực, tích cực của mỗi thành viên trong nhà trường chưa được cao.

2.3. Một số biện pháp quản lý VHNT các TTH ở huyện Phụng Hiệp, tỉnh Hậu Giang

2.3.1. Nâng cao nhận thức về tầm quan trọng quản lý VHNT cho cán bộ, GV, HS và các lực lượng có liên quan

Làm cho cán bộ quản lý, GV, HS thấy rõ vai trò ý nghĩa tốt đẹp, tầm quan trọng của công tác quản lý VHNT, trên cơ sở đó mỗi người, mỗi bộ phận xác định rõ ý thức trách nhiệm, chủ động, tự giác, tích cực tham gia công tác này; tạo sự nhất trí cao và phối hợp đồng bộ giữa các tổ chức, các lực lượng đối với công tác quản lý VHNT.

2.3.2. Xác định các giá trị văn hóa cốt lõi phù hợp với sự phát triển của nhà trường các TTH ở huyện Phụng Hiệp, tỉnh Hậu Giang trong bối cảnh mới

Xuất phát từ yêu cầu xây dựng một chuẩn mực và thói quen VHNT trong các TTH huyện Phụng Hiệp. Bởi để có thống nhất ý chí và hành động của CB,

GV, NV và HS trong toàn TTH thì phải có chuẩn mực nhất định, các chuẩn mực đó “là triết lý phát triển, là các giá trị cốt lõi, là tầm nhìn là sứ mệnh là mục tiêu nhiệm vụ” của nhà trường. Trong những năm qua các chuẩn mực chung nói trên đã được nhà trường xây dựng thực tế vẫn chưa đầy đủ chưa rõ ràng và mọi người chưa thấm nhuần, chưa trở thành một thói quen của mỗi thành viên trong nhà trường vì thế việc xây dựng các chuẩn mực và thói quen VHNT là cần thiết. Bên cạnh đó, kết quả khảo sát thực tế VHNT ở các TTH huyện Phụng Hiệp thì kết quả thể hiện ở chương 2 không cao do đó biện pháp này càng cần được chú trọng để quản lý VHNT ngày một tích cực hơn.

2.3.3. Tổ chức bồi dưỡng nâng cao năng lực lập kế hoạch quản lý VHNT cho đội ngũ cán bộ quản lý các TTH ở huyện Phụng Hiệp, tỉnh Hậu Giang

Kế hoạch quản lý VHNT giúp cho những người làm công tác quản lý có một bức tranh toàn cảnh về thực trạng VHNT hiện nay. Trên cơ sở đó có những đánh giá được điểm mạnh, điểm yếu, những thời cơ và thách thức trong quản lý VHNT. Đồng thời, kế hoạch hóa còn giúp định hướng, kiểm soát tốt hơn các HĐQL VHNT.

2.3.4. Xây dựng quy trình tổ chức thực hiện kế hoạch quản lý VHNT các TTH ở huyện Phụng Hiệp, tỉnh Hậu Giang

Đảm bảo sự nhất quán và hiệu quả trong quản lý VHNT, thúc đẩy sự tham gia và hợp tác của tất cả các thành viên, duy trì và phát triển các giá trị cốt lõi, liên kết chặt chẽ với mục tiêu chiến lược của nhà trường, và tạo động lực cho sự cải tiến liên tục. Thực hiện biện pháp này sẽ góp phần xây dựng một môi trường giáo dục tích cực, thúc đẩy sự phát triển toàn diện của HS và nâng cao chất lượng giáo dục tại các TTH.

2.3.5. Tăng cường lãnh đạo, chỉ đạo thực hiện kế hoạch quản lý VHNT các TTH ở huyện Phụng Hiệp, tỉnh Hậu Giang

Chỉ đạo xây dựng môi trường thuận lợi cho HĐQL VHNT nhằm đảm bảo cho công tác quản lý VHNT được diễn ra một cách đồng bộ, thống nhất. Tạo điều kiện tốt nhất về cơ sở vật chất- kinh tế cũng như môi trường tinh thần để có thể phát huy tối đa sức mạnh nội lực của các lực lượng trong nhà trường và các lực lượng trong cộng đồng tham gia quản lý VHNT. Đồng thời, xây dựng môi trường thuận lợi còn xây dựng một cơ chế chính sách hợp lý thống nhất, xây dựng môi trường mô phạm, dân chủ, thân thiện trên cơ sở phát huy tinh thần tích cực đóng góp cho hoạt động quản lý VHNT.

3.2.6. Tăng cường kiểm tra, giám sát, đánh giá thường xuyên các HĐQL VHNT các TTH ở huyện Phụng Hiệp, tỉnh Hậu Giang

Kiểm tra, đánh giá là một trong những biện pháp quan trọng hàng đầu, cần thiết cho bất kỳ hoạt động nào. Kiểm tra, đánh giá nhằm giúp cho CBQL xác lập một hệ thống thông tin ngược từ các thành viên đến nhà quản lý nhằm giúp họ xác định được thực trạng hoạt động quản lý VHNT, phát hiện kịp thời những vấn đề chưa hợp lý trong quá trình thực hiện để có những điều chỉnh, bổ sung kịp thời, hạn chế những hậu quả không mong muốn, giúp hoạt động quản lý VHNT phù hợp với chủ trương mà nhà trường mong muốn xây dựng.

3.2.7. Đẩy mạnh công tác phối hợp, huy động các nguồn lực xã hội tham gia HĐQL VHNT ở huyện Phụng Hiệp, tỉnh Hậu Giang

Trong giai đoạn hiện nay, tổ chức phối hợp, phát huy thế mạnh của các lực lượng trong HĐQL VHNT là rất quan trọng nhằm huy động tối đa sự tham gia của các lực lượng trong trường vào quản lý VHNT. Đồng thời, tạo nên một tập thể đoàn kết, thống nhất cao, tạo ra sức mạnh tổng hợp và phát huy rõ vai trò của các lực lượng trong quá trình thực hiện quản lý VHNT. Đồng thời qua đó tăng cường xây dựng ý thức, trách nhiệm của các thành viên trong xây dựng môi trường VHNT.

3. Kết luận

Từ những phân tích ở phần trên chúng tôi đề xuất 07 biện pháp, mỗi biện pháp được xây dựng đều có tầm quan trọng và phạm vi tác động nhất định đến quản lý VHNT các TTH ở huyện Phụng Hiệp, tỉnh Hậu Giang. Mỗi biện pháp là thành phần của một hệ thống nhất, quan hệ hữu cơ với nhau, tương tác lẫn nhau để thúc đẩy quá trình, nâng cao hiệu quả tổ chức quá trình này.

Tài liệu tham khảo

1. Ban chấp hành Trung ương (2014), Nghị quyết số 33NQ/TW ngày 09/6/2014 về xây dựng và phát triển văn hóa, con người Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước, Hà Nội.

2. Lê Thị Mỹ Dung (2009). “Quản lý văn hoá học đường ở thành phố Hồ Chí Minh”, Kỷ yếu Hội thảo khoa học “Văn hóa học đường - lí luận và thực tiễn. Hội khoa học Tâm lý - Giáo dục Việt Nam.

3. Lê Hiền Dương (2009). “Định hướng xây dựng và phát triển văn hóa trường đại học trong thời kỳ hội nhập”, Kỷ yếu Hội thảo khoa học “Văn hóa học đường - lí luận và thực tiễn. Hội khoa học Tâm lý - Giáo dục Việt Nam.